

genadeheil niet willen weten, ondanks alle hunne innerlijke verschrikking en verlossingsbegeerte. Want het Evangelie is wel voor den mensch, maar niet naar den mensch, d.i. niet naar het natuurlijk denken en begeeren van den zondigen mensch. En daarom brengt ook noch lichamelijke noch geestelijke ellende, noch stoffelijke, noch andere nood op zichzelf den mensch tot innerlijke begeerte en bereidheid om Christus als zijnen Heiland geloovig aan te nemen, en op Zijn Evangeliewoord zich met hartelijk vertrouwen te verlaten. Alleen God Zelf maakt den mensch gewillig tot waar geloof in Christus en doet hem Zijne Genade-evangelie aangrijpen met zijne ziel. Maar de Heere wil meermalen verschillende middelen gebruiken om den mensch te brengen tot het besef en inzicht voor zijne volstrekte verlorenheid in zichzelf, en van de wezenlijke waardeloosheid en innerlijke onmacht van alles wat op aarde is, om hem daarna door Zijnen Geest de ware heilsbegeerte en het rechte geloof te schenken. En zoo nu was het als in bijzondere mate in de volheid des tijds. Toen had God de uitwendige omstandigheden als gereed gemaakt in de verhouding der volken onderling, door de eenheid van hun rijksgemeen, door den toestand van het wegeen in dat rijk, door het veelvuldige verkeer, door het gebruik van eene gezamenlijke taal bij dat onderling verkeer der naties, voor de snelle uitbreiding van de heilsboodschap Zijner genade, wanneer Zijn Zoon in de wereld gekomen zou zijn, en den verlossingsarbeid volbracht zou hebben. En ook had Hij inwendig de menschen willen brengen, door wat in de wereld rondom hen en van verre geschiedde, tot zeker leegtegevoel en verlossingsverlangen en rondzien en uitzien naar redding, met het besef, dat deze nergens te vinden was op aarde, maar, zou zij verkregen kunnen worden, van boven, door Goddelijk ingrijpen en schenken, ontvangen zou moeten worden. Evenals er van Israël staat in Psalm 107, dat God hun hart vernederde door zwarigheden, vs. 12, zoo deed Hij dat ook destijds veler heidenen harten, om hen Zijn heil te doen aannemen, wanneer Hij dat hun prediken deed.

En al die arbeid Gods is niet te vergeefs geweest. Duizenden bij duizenden namen van den beginne na 's Heeren hemelvaart en de uitstorting des Heiligen Geestes, het Evangelie van Gods genade in Christus geloovig aan. En deze duizenden werden weldra tot tienduizenden en honderdduizenden, en later ook tot vele miljoenen. Reeds op den Pinksterdag te Jeruzalem was het getal dergenen, die Christus' prediking van harte geloofden en zich in des Heeren Naam lieten doopen, drie duizend, Hand. 2:41, en dat, blijkens het begin van Hand. 2, menschen, Joden en Jodengenooten, uit schier het gansche Romeinsche rijk. Even later waren deze 3000 vermeerderd tot 5000, Hand. 4:4. En enkele jaren daarna, een twintig of dertig, zien we een net van kerken verspreid over een groot deel van het Romeinsche rijk, te Jeruzalem en in het overige Kanaän, te Damascus, te Antiochië, in Syrië, op Cyprus, in vele steden van Klein-Azië, in Griekenland, te Rome, en andere plaatsen, in Italië als te Puteoli, Hand. 28:13. De uitbreiding der Kerk ging daarna al voort als met rassche schreden ondanks den tegenstand, die de Evangelieprediking telkens weer verhinderen wilde, en in weerwil van de vervolging, die soms in heftige mate en ook wel in het geheele Romeinsche rijk het Christelijk geloof zocht uit te roeien. Adolf von Harnacks boek *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten* kan van de groote uitbreiding en verspreiding van 's Heeren gemeente over het Romeinsche rijk in de eerste eeuwen eenen indruk geven. Het blijkt dus, dat met de komst van den Zoon Gods in ons vleesch alles gereed was om den Christus Gods Zijne heilsprediking te kunnen doen geven in dien vorm, als het genaderijke van Gods ontferming over ons in Hem scherp en duidelijk kon doen uitkomen, en om Hem door Zijnen kruisdood eene eeuwige verzoening en gerechtigheid voor zondaren te doen aanbrengen. En ook blijkt toen alles bij de Joden en in het Romeinsche rijk en in de wereld, in de verhoudingen der volkeren en in hunne maatschappelijke en geestelijke toestanden en gesteldheden, gereed te zijn geweest voor de prediking van het Evangelie van Gods genade in Christus, en haren snellen loop van stad tot stad en door land na land, steeds verder en verder over de aarde, en voor hare geloovige aanneming door duizenden bij duizenden en nog eens duizenden reeds binnen enkele jaren of tientallen van jaren. De Heere bleek te werken. En wanneer Hij werkt, wie zal het dan keeren?

Hij had in Zijnen raad den loop des tijds alzo bepaald, dat deze met en voor de zending van Zijnen Zoon in onze menselijke natuur tot Zijne heilsverwerving Zijne volheid moest bereiken, opdat Zijn Christus dan Zijnen verlossingsarbeid zou volbrengen, en de heilsboodschap daarvan vervolgens met macht zou uitklinken in de gansche wereld tot haar ultieme grens en tot haar einde. En Hij heeft dien raad metterdaad uitgevoerd. Zoo trad de volheid des tijds in. Toen zond Hij Zijnen Zoon. Deze predikte Zijne genade, stierf aan het kruis, stond op uit dood en graf, voer ten hemel,

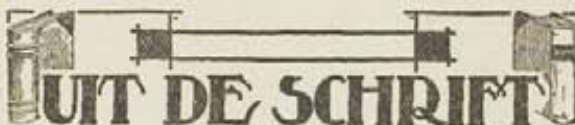
en zond en zendt nog steeds Zijne dienaren uit tot prediking van het Evangelie van Gods genade in Hem, vergaderd Zijne gemeente aldoor bij menigten tot hare volheid is bereikt. En dan komt Hij weer. Dan is de tijd niet alleen vol, maar ook geheel ten einde, en treedt de eeuwigheid in, die van geene verandering noch vergankelijkheid weet. Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, verlossen zoude, opdat wij de aanneming tot zonen verkrijgen zouden. In volle uitwerking en heerlijkheid komt dit laatste eerst met de vrijmaking van het gansche schepsel, zooals de apostel Paulus daarvan schrijft in Rom. 8.

God heeft ook den tijd geschapen, en beheerscht hem daarom ook, en heeft hem het middelpunt van zijnen loop doen hebben in Christus' komst in het vleesch met Zijne heilsverwerving, en doet hem zijn eindpunt bereiken met Christus' wederkomst ten oordeel, en ter scheiding, en ter volle herstelling van mensdom en aarde en hemel, van de gansche wereld.

Christus is het centrum, doch ook tevens het eindpunt, van den geheelen tijdloop en van de gansche wereldgeschiedenis. Van Hem is Zijne gemeente, en Hij is van God, uit Wien, door Wien, en tot Wien alle dingen zijn, Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen. 1 Cor. 3:23; Romeinen 11:36.

Kampen.

S. GREIJDANUS.

UIT DE SCHRIFT

Herstelde wereldorde.

Vrede op aarde.
Luc. 2:14b.

Als de Christus in het menschenleven komt en Zich vastnoert, ook met banden van vleesch en bloed, aan het menschelek geslacht, dan is dit Zijn groote werk, dat Hij de orde der oorspronkelijke dingen herstelt, ja, tot gróóter heerlijkheid brengt. Hij grijpt terug naar den ouden paradijstoeestand, naar „het begin“, om die in gerechtigheid en volmaakte gehoorzaamheid te herstellen, en daarna op te voeren tot de blinkende hoogte van het nieuwe paradijs, dat is: tot den staat der voleinde dingen en verhoudingen.

En daarom herstelt Jezus, als Hij verschijnt onder deze zon en in dit vleesch, óók de verbroken gemeenschap tusschen hemel en aarde.

Verbroken, verscheurd was de sterke band, die hemel en aarde eenmaal samenhielt in de schoone harmonie van den eenen, trouwen dienst van God. Scherp laten de engelen dat hooren.

Want zeker, zij juichen het nu uit, dat vrede, diepe vrede is uitgestroomd op de aarde onder de menschen des welbehagens. Maar als zij zingen, dat dat nu, eindelijk is geschied, dan zeggen ze tegelijk, dat voorheen een oorlog woedde over de velden der wereld! Ja, een geweldige oorlog teisterde voorheen gansch de menscheit. God had Zijn zwaard naar de menschenkinderen gekeerd. God en de menschen, ze leefden in voortdurenden, grimmigen strijd.

En die oorlog had de breuk geslagen tusschen aarde en hemel. In den hemel was de toegewijde gehoorzaamheid, op de aarde de opstand. In den hemel het werken met God mee, op de aarde het worstelen tegen God in. In den hemel de leger-scharen van God, op de aarde de strijdmachten tegen God.

Maar dat is nu voorbij, in beginsel voorbij, zoo zeggen ons thans de engelen.

Op aarde is nu vrede gekomen, vrede met God. De wapens zijn neergelegd. En door dien vrede komen hemel en aarde weer naar elkaar toe! De kloof is gedempt, die bovenwereld en benedenwereld van elkander scheide. Hemel en aarde zijn van nu voortaan verzoend. Ze zijn bondgenooten geworden in den éénen dienst van hun God. Want ook op aarde heeft God nu Zijn kinderen, Zijn trouwe strijders. Engelen ontdekken aanstonds hun bondgenooten. Het oorlogsfront is radicaal gewijzigd. 't Is niet meer een oorlog van den hemel tegen de aarde. Maar een oorlog van hemel en aarde tegen wat nu nog is in de macht der zonde in Gods wijd heelal. Dat kwam van dat Kind in de kribbe. Hij geeft aan Zijn Vader diens wereld, diens menschen weer.

Maar niet alleen herstelt het Kind den ouden begin-toestand van het verloren paradijs. Hij doet meer, Hij leidt het door God gestelde begin ook over naar het van God gewilde einde.

Ook dat laten de engelen zien en hooren boven Bethlehems velden.

Want hoor — zij zingen! Zij zingen ter eere óók van dat Kind. Zij zingen Het toe. Zij prijzen Zijn

werk. Zij zijn bezig in den „dienst des gezangs“ voor den geboren Koning.

En we weten het: degene die zingt is minder dan Hij, die bezongen wordt. Degene die dient ook in het lied, is minder dan Hij, die gediend wordt.

En zoo zeggen de engelen zelf, dat het Kind meer is dan alle engelen en alle engelenmachten samen.

Maar nu moeten we ook verder.

Dat Kind is de Tweede Adam. Hij is de worde van het nieuwe menschengeslacht. In Hem is de gansche nieuwe menscheit samengevat. En daarom weten we nu, dat de engelen in Bethlehems nacht de dienaren zijn van Gods herboren kinderen. Zij zijn ook dáár, juist daar, de knechten, die uitgezonden worden om der zonen wil, want ze zien den Zoon! „Voor korten tijd“ slecht had God de engelen, de knechten verheven boven de zonen. (Hebr. 2:7.) In den Kerstnacht is de radicaal veranderd. De zonen blinken daar reeds boven de knechten.

En straks zal dat ook uitkomen, zichtbaar worden, in vollen glans. Want als op de nieuwe aanvang de schoonste zang wordt aangeheven, de rijkste zang-hulde wordt gebracht, dan moeten de engelen knechten zwijgen. Het rijkste lied is voor de zonen alleen. In den Kerstnacht zongen de engelen en zwegen de menschen. Maar op de nieuwe aarde zullen bij den hoogsten zang de engelen zwijgen en de zonen juichen. 't Loflied: Gij hebt ons God gekocht met Uw bloed — dat zingen kindere alleen!

Dat alles is begonnen in dien grooten nacht van Bethlehem.

H.

C. V.

KERKELUK LEVEN

Bijbelsch Handboek, het tweede deel.

Eenige maanden geleden hebben wij vrij breed de verschijning aangekondigd van het eerste deel van het Bijbelsch Handboek. Thans ligt het tweede deel voor ons, gewijd aan het Nieuwe. Het heeft vier auteurs, de heeren: Dr. C. Bouma, Prof. Dr. Greijdanus, Prof. Dr. F. W. Grosheide en Dr. C. N. Impela.

Allereerst bespreekt Dr. C. Bouma de geschiedenis van den Nieuw-Testamentischen tijd. Over de staatkundige, culturele en godsdienstige samenleving wordt een aardig en vlot overzicht gegeven. Vervolgens geeft Prof. Grosheide een korte verhandeling over den tekst van het Nieuwe Testament. Daar is van beteekenis de populaire verhandeling van met de tekstcritiek samenhangende kwesties. Hier wordt voor het volk op zeer duidelijke wijze een en ander gezegd, dat het wetenschappelijk moet. Wij veroorloven ons volgend citaat:

Men schreef in de eerste eeuwen na Christus in Grieksch in enkel hoofdletters en zonder ruimte tusschen de woorden, zelfs tusschen de zinnen open te laten. Daardoor kon het gebeuren, dat men later, toen in groote en kleine letters geschreven werd, leestekens werden gebruikt en wel ruimte tusschen de woorden en de zinnen wit gelaten werd, een verkeerde scheiding tusschen de woorden maakte of een woord dat bij een volgenden zin hoorde, bij een vorigen nam. Nemen we een voorbeeld. Wanneer ik in een handschrift vind: IKGEEFUTRECHTZEVENHUIZENONTBOUWEN, kan ik dat oplossen in: ik geef (nu) het recht zeven huizen op te bouwen, maar ook: ik geef (aan de stad) Utrecht (het verwoeste dorp) Zeven huizen op te bouwen.

Daarna geeft dezelfde auteur een verhandeling over den kanon van het Nieuwe Testament. De vraag wat een kanon is, wordt behandeld, de geschiedenis ervan in korte trekken aangediend. Hierna schrijft nog steeds dezelfde auteur over „Taal en Coloriet van het Nieuwe Testament“. Daarna volgt, nog steeds van Prof. Grosheide, een Hermeneutiek van het Nieuwe Testament. Het wordt o.m. gehandeld over de conjecturen (pogingen om door gissingen terug te keeren tot den oorspronkelijken tekst). Een aardig voorbeeld daarvan citeeren wij hieronder:

„Een (heel zeldzaam te vinden) voorbeeld van echte conjectuur zou Hebr. 11:37 leveren. In de Statenvertaling vinden we te midden van allerlei folteringen het woord verzocht. Dat woord is hier moeilijk te verklaren. De tekst verschilt hier al wat in de handschriften. Nu zijn er drie Griekse vormen, die heel veel op elkaar gelijken en die beteken: zij werden doorgezaagd, zij werden verzocht, zij werden verbrand. Doorgezaagd komt hier al voor en zoo is het zeer waarschijnlijk, dat in plaats van verzocht moet worden gelezen verbrand. Of dat doorgezaagd dubbel is geschreven en later in verzocht veranderd, zoodat verzocht geheel moet wegvallen. Dit laatste is een conjectuur, die Calixtus maakt op voetspoor van Erasmus.“

Daarna geeft Prof. Dr. S. Greijdanus een breed bespreking over de boeken van het Nieuwe Testament. Na een algemeene kenschetsing en een indeeling worden stuk voor stuk de boeken besproken. Voor de lezers, die niet studeeren,

zulk een overzicht in een korten tekst geeft van wele, hoe moe elk bijbelboek het resultaat auteur geeft. „God geopenb. werpen kome dan 46 paragrafen chronologisch en kruisings- voorlooper, w persoon, door vankelijk opt. evangeliën, 2 phalus, lijd. larisch over eenkomstige houding tot volgt een uit van Paulus, 1 zelfde auteur de apocriefen apocriefen zi van den vrij de belangstel Prof. Greijdan Prof. Gros knopt overzi landsche bijb aller aandae zelf weer al Fijne illustr eeuwen (van 1522, 1523, 1 hier opgenon Tenslotte g volgorde een Daarna geeft alfabetische onderwerpen methode beti lijke „bijbelg in Engeland. Uitvoeri

Het geheel c royale forme Dat wij oo wij niet me reeds van blijven bij d blij mee zijn op bepaalde den, achter daardoor on sterk uitkwa het aandurft en meenen, het gereform der jaren g dit grootsch Ons volk ks J. H. Kok i

[De drukp artikel van I ongerevde ge nummer nog onze spit me

In haar la van Ina B verandering tijd alleen meer naar boekje „De een heele r stadje. Gre van het ge van de gro milie, in de op de deui Nog wijd ste werk van bijna om het lev door verbij twee stroo psychologi een zuiver nen van t Bosboom-gische, zoe schenen.

De histo een zoo g vroegere f van nauw beeld ontv